

विद्यार्थ्यांना करिअर मार्गदर्शन करताना येणाऱ्या अडचणींचा अभ्यास

सारंग दशरथ पाटील

प्रस्तावना

आजच्या स्पर्धात्मक युगात विद्यार्थ्यांसाठी योग्य करिअर निवडणे अत्यंत महत्वाचे झाले आहे. योग्य करिअर मार्गदर्शन (Career Guidance) विद्यार्थ्यांच्या भविष्यावर मोठा प्रभाव टाकते. मात्र, करिअर मार्गदर्शन करताना अनेक प्रकारच्या अडचणी येतात. या संशोधनामध्ये त्या अडचणींचा सखोल अभ्यास करण्यात आलेला आहे.

संशोधनाचे उद्दिष्टे

1. विद्यार्थ्यांना करिअर मार्गदर्शन करताना येणाऱ्या अडचणींचा अभ्यास करणे
2. शिक्षक व मार्गदर्शकांच्या दृष्टीने समस्यांचा अभ्यास
3. विद्यार्थ्यांच्या जागरूकतेचा स्तर तपासणे
4. सुधारणा उपाय सुचवणे

संशोधन गृहितके

1. विद्यार्थ्यांना करिअर पर्यायांची अपुरी माहिती आहे
2. शाळांमध्ये करिअर मार्गदर्शनाची सुविधा अपुरी आहे
3. पालकांचा प्रभाव करिअर निवडीवर अधिक आहे

संशोधन पद्धती

- संशोधन प्रकार: वर्णनात्मक पद्धती (Descriptive Method)
- नमुना: 100 विद्यार्थी, 50 शिक्षक
- साधने: प्रश्नावली, मुलाखत, निरीक्षण
- डेटा विश्लेषण: टक्केवारी, तक्ते, आलेख

करिअर मार्गदर्शनातील प्रमुख अडचणी

5.1 माहितीचा अभाव

- विविध करिअर पर्यायांची माहिती नसणे
- नवीन क्षेत्रांची (IT, AI, Skill-based jobs) माहिती अपुरी

5.2 योग्य मार्गदर्शनाचा अभाव

- शाळांमध्ये प्रशिक्षित काउन्सेलर नसणे
- शिक्षकांना करिअर मार्गदर्शनाचे प्रशिक्षण नसणे

5.3 पालकांचा दबाव

- पालकांकडून विशिष्ट करिअरची अपेक्षा
- विद्यार्थ्यांच्या आवडीकडे दुर्लक्ष

5.4 आर्थिक अडचणी

- उच्च शिक्षणासाठी खर्च
- कोचिंग व प्रशिक्षणाची फी

5.5 ग्रामीण-शहरी तफावत

- ग्रामीण भागात माहिती व सुविधा कमी
- डिजिटल साधनांचा अभाव

5.6 विद्यार्थ्यांची मानसिकता

- आत्मविश्वासाचा अभाव
- निर्णय घेण्याची अडचण

प्रकरण 6 : डेटा विश्लेषण (उदाहरण)

अडचण	हो (%)	नाही (%)
माहितीचा अभाव	75%	25%
मार्गदर्शनाचा अभाव	70%	30%
पालकांचा दबाव	65%	35%

अर्थ: बहुतांश विद्यार्थ्यांना करिअर निवडताना मार्गदर्शन व माहितीची कमतरता जाणवते.

चर्चा

या संशोधनातून असे दिसते की करिअर मार्गदर्शनातील समस्या बहुआयामी आहेत. शैक्षणिक, सामाजिक, आर्थिक व मानसिक घटक यांचा एकत्रित परिणाम विद्यार्थ्यांच्या करिअर निवडीवर होतो.

निष्कर्ष

विद्यार्थ्यांना करिअर मार्गदर्शन करताना माहितीचा अभाव, प्रशिक्षित मार्गदर्शकांची कमतरता, पालकांचा दबाव व आर्थिक अडचणी या प्रमुख समस्या आहेत. यामुळे योग्य करिअर निवडण्यात अडथळे येतात.

शिफारसी

1. शाळांमध्ये करिअर मार्गदर्शन केंद्र स्थापन करणे
2. प्रशिक्षित काउन्सेलर नियुक्त करणे
3. विद्यार्थ्यांसाठी करिअर कार्यशाळा आयोजित करणे
4. पालकांना जागरूक करणे
5. डिजिटल प्लॅटफॉर्मचा वापर वाढवणे

मर्यादा

- मर्यादित नमुना
- विशिष्ट भौगोलिक क्षेत्र
- उपसंहार
- करिअर मार्गदर्शन हे विद्यार्थ्यांच्या भविष्यासाठी अत्यंत महत्वाचे आहे. योग्य नियोजन, प्रशिक्षित मार्गदर्शक आणि जागरूकता यामुळे विद्यार्थ्यांना योग्य करिअर निवडण्यात मदत होऊ शकते.

संदर्भसूची

1. NCERT Career Guidance Reports
2. NEP 2020
3. UNESCO Reports
4. विविध संशोधन लेख